

Нове щомісячне опитування підприємств

Бізнес під час війни: Київська область

Квітень 2023

Виконавець проєкту:	 ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ	Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»
Партнер дослідження:	 КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ	Київська обласна державна адміністрація
Фінансова підтримка:	 ПРЯМУЄМО РАЗОМ	Проєкт реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу
	 МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ	Міжнародний фонд «Відродження»
	 ATLAS NETWORK	Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Київська область», за результатами Нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено спільно з Департаментом економіки Київської обласної державної адміністрації.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводитиме щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ.....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	7
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	9
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	11
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	11
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	12
ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ.....	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	14
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	14
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	15
ВИБІРКА.....	15
Додаток 1. Результати опитування в цифрах.....	16

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес Київської області під час війни

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

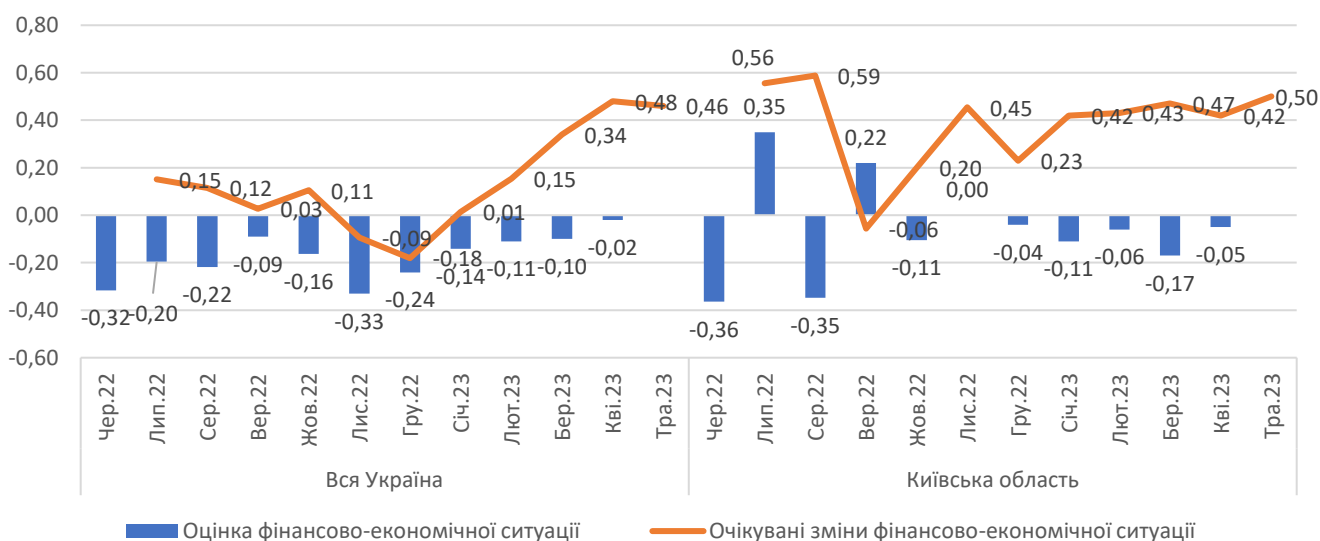
У Київській області, як і загалом по Україні покращились поточні оцінки як власної фінансово-економічної ситуації, так і загальноекономічного середовища. Водночас оцінки на піврічну перспективу є більш оптимістичними за загальноукраїнські показники, де зафіксовано зменшення значень. Підприємці Київщини істотно погіршили оцінки фінансово-економічної ситуації в порівнянні з минулим роком на відміну від загальноукраїнських показників. В області зменшився відсоток тих, хто планує розширювати виробництво в дворічній перспективі та збільшився відсоток тих, хто не планує жодних змін. Водночас, по області збільшився рівень невизначеності як і піврічній, так і у дворічній перспективі. Очікування виробництва по області є значно кращими, ніж загалом по Україні. Підприємці Київської області все ще мають труднощі із пошуком кваліфікованої робочої сили. Для підприємств Київської області основною проблемою було зростання цін на сировину і матеріали. За оцінкою березня 2023 року, підприємства Київщини майже перестали відчувати негативний ефекти відключень. У середньому через вимкнення електропостачання підприємства регіону втратили лише 4% робочого часу (2% на рівні країни).

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Оцінки власної фінансово-економічної ситуації підприємцями Київщини покращились, так само як і загалом по Україні.** *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації*, в квітні збільшився із -0,17 до -0,05. Загальноукраїнський показник збільшився із -0,10 до -0,02. У квітні серед підприємців Київської області частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію, зменшилась із 20,0% до 5%, водночас, зменшилась і частка тих, хто дає позитивні оцінки (з 3,3% до нуля). При цьому, із 76,7% до 95,0% збільшилась частка тих, хто вважає середовище задовільним. Для порівняння, на рівні країни частка позитивних оцінок майже не змінилась та становить 7,8% (було 7,3% у березні), а частка негативних оцінок зменшилась із 21,1% до 13,0%.

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси

- Підприємці Київщини дають більш оптимістичні прогнози на майбутні пів року, на відміну від загальноукраїнських показників.** Значення *індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві* для області збільшилось із 0,42 до 0,50. Відсоток песимістів по області зменшився

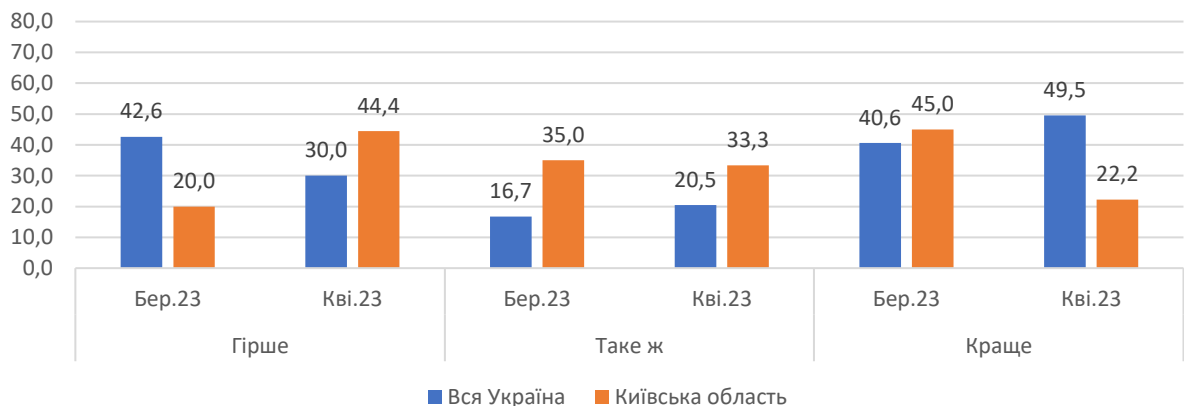
з 5,3% до нуля, водночас частка «оптимістів» при цьому незначним чином збільшилась. із 47,4% до 50,0%. Для порівняння, загальноукраїнський індекс хоча і незначним чином, проте все ж таки зменшився, із 0,48 до 0,46. На рівні країни зменшився як відсоток тих, хто очікує погіршення, із 5,4% до 3,2%, так і відсоток тих, хто очікує покращення, із 52,2% до 50,1%.

- **У Київській області рівень невизначеності в піврічній перспективі продовжує збільшуватись, на відміну від загальноукраїнських показників, за якими вже кілька місяців поспіль спостерігається зменшення значення.** Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, збільшилась із 32,3% до 61,9% у Київській області (по країні показник зменшився з 22,6% до 20,7%).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **Порівнюючи фінансово-економічну ситуацію на підприємстві з аналогічним періодом минулого року, підприємці Київщини, на відміну від загальноукраїнських показників значно погіршили свої показники.** У березні 2023 року частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація на підприємстві в порівнянні з минулим роком є кращою, зменшилась вдвічі, із 45% до 22,2%. Це є значно нижчим за загальноукраїнський показник, за яким відсоток збільшився з 40,6% до 49,5%. Водночас, вдвічі із 20% до 44,4% збільшилась частка тих підприємців, які вважають ситуацію на підприємстві гіршою (на рівні країни відсоток зменшився з 42,6% до 30,0%). При цьому, частка підприємців Київщини, які не відчули змін порівняно з минулим роком змінилась лише незначним чином, зменшившись з 35,0% до 33,3% (по країні збільшення з 16,7% до 20,5%).

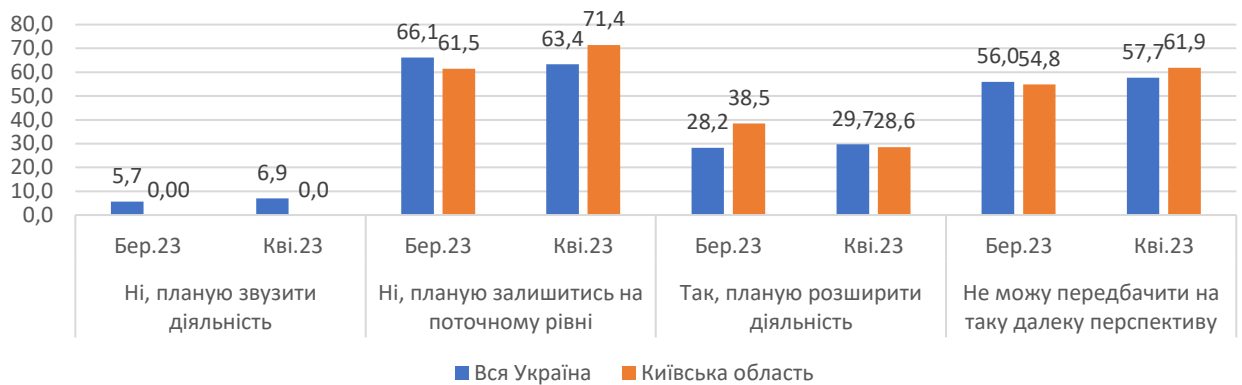
Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

- **У регіоні вже третій поспіль немає підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, та збільшилась частка тих, хто не планує розширюватись у наступні два роки.** Частка «оптимістів», які планують розширювати діяльність, зменшилась із 38,5% до 28,6%. Водночас частка тих, хто планує звужувати діяльність, три місяці поспіль дорівнює нулю. Частка тих, хто не планує змін на наступні два роки, збільшилась із 61,5% до 71,4%. Для порівняння, на рівні країни не планують змін 63,4% (було 66,1% у березні), а планують розширити діяльність 29,7% (було 28,2%). Частка тих, хто планує звужувати діяльність, дещо збільшилась (6,9% проти 5,7% у березні). **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі по області другий місяць поспіль збільшується, на відміну від загальноукраїнського показника, за яким показник залишився без значних змін.** Показник невизначеності в Київській області збільшився із 54,8% до 61,9%, тоді як загальноукраїнський показник становить 57,7% (був 56,0%).

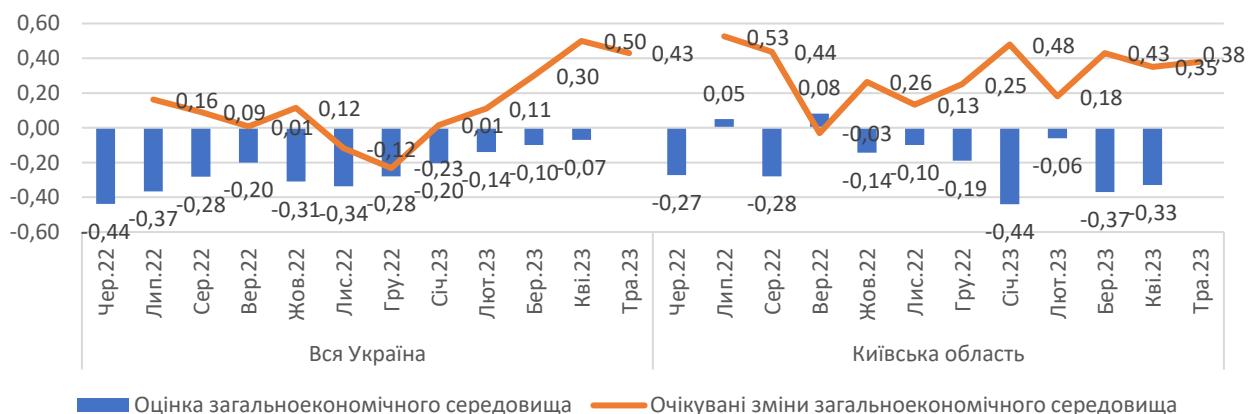
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Київській області поточні оцінки загальноекономічного середовища незначним чином покращились, так само як і загальноукраїнські показники.** Відповідний індекс для області збільшився із -0,37 до -0,33. Частка оптимістів у Київській області зменшилась із 3,7% до нуля, водночас, із 40,7% до 33,3% зменшилась частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, збільшилась із 55,6% до 66,7%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, дещо зменшились (із 22,2% у березні до 17,8%), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, незначним чином зменшився, із 7,4% до 6,9%. Загальноукраїнський індекс при цьому збільшився з -0,10 до -0,07.
- Прогнози підприємців Київщини щодо піврічних перспектив дещо покращились на відміну від загальноукраїнських значень.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища зменшився з 0,35 до 0,38 (на рівні країни показник зменшився із 0,50 до 0,43). Частка «оптимістів» у Київській області збільшилась із 35,0% до 37,5%, водночас, відсоток «песимістів», як і минулого місяця, дорівнює нулю. Таким чином, **серед підприємців Київщини вже третій місяць поспіль відсутні підприємці, що дають негативний прогноз у піврічній перспективі.** На рівні країни частка песимістів майже не змінилась та становить 3,9% (було 4,3%), а частка оптимістів зменшилась із 53,4% до 46,9%.
- У Київській області рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища продовжує збільшуватись, на відміну від загальноукраїнського показника.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, збільшився з 22,6% до 57,1% (у цілому по Україні показник продовжує поступово зменшуватись, із 25,0% до 23,4%).

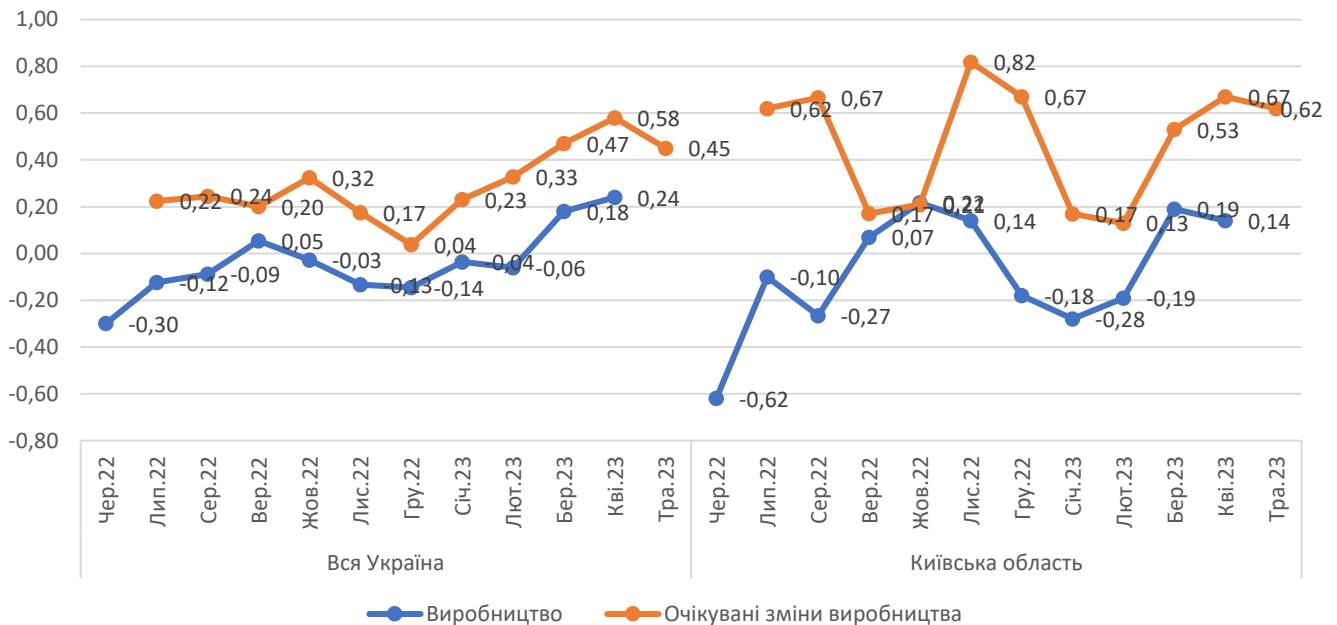
Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси

ВИРОБНИЦТВО

- У березні поточні показники виробництва в області погіршилися, на відміну від загальноукраїнських значень, де вже кілька місяців спостерігається поступове збільшення показника. Зокрема, *індекс змін виробництва* в квітні для Київської області зменшився із 0,19 до 0,14. Частка підприємств, які збільшували обсяги виробництва, зменшилась із 38,7% до 19,0%. Для порівняння, на рівні країни відсоток підприємців, які збільшували обсяги, збільшилась із 27,5% до 30,9%. Водночас, істотно зменшилась частка тих, хто зменшував обсяги виробництва (із 19,4% до 4,8%). По Україні цей відсоток також зменшився, із 14,3% до 11,4%. У результаті, *Індекс змін виробництва* загалом по Україні становить у квітні 2023 збільшився із 0,18 до 0,24.
- Підприємці Київщини погіршили оцінки перспектив зростання виробництва так само, як і загалом по Україні. *Індекс очікуваних змін виробництва* для Київської області зменшився із 0,67 до 0,62, хоча при цьому залишився вищим за загальноукраїнський показник. По Україні після збільшення чотири місяці поспіль, показник зменшився із 0,58 до 0,45. При цьому, для області зменшилась частка оптимістів, із 70,0% до 61,9%, а частка тих, хто планує зменшувати обсяги виробництва, зменшилась із 3,3% до нуля.

Рис. 5. Індекс змін виробництва

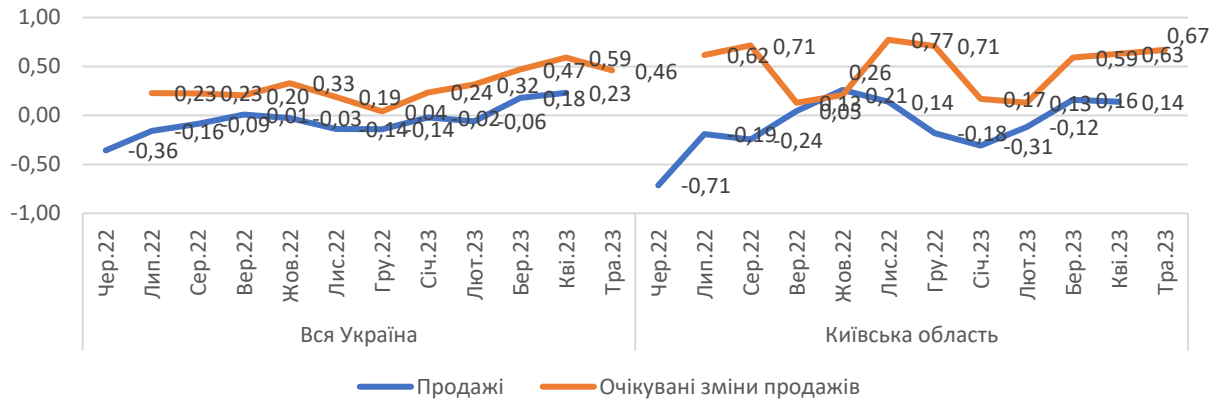

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Оцінки попиту серед підприємств Київської області залишились без істотних змін, хоча і незначним чином зменшились. Значення *індексу змін продажів* для Київської області становить 0,14 (було 0,16). Для України показник збільшився із 0,18 до 0,23. При цьому зменшилась і частка підприємців області, які нарощували продажі, – із 41,9% до 19,0%, і частка підприємців, які зменшували обсяги продажів, із 25,8% до 4,8%.
- Прогнози підприємців області щодо зростання обсягів продажів збільшились та залишаються вищими за загальноукраїнський показник. *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Київської області збільшився з 0,63 до 0,67, а загальноукраїнський показник після кількомісячного збільшення, зменшився із 0,59 до 0,46. Відсоток підприємців області, які очікують збільшення обсягів продажів, не змінився та становить 66,7%. Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, зменшилась із 3,3% до нуля.

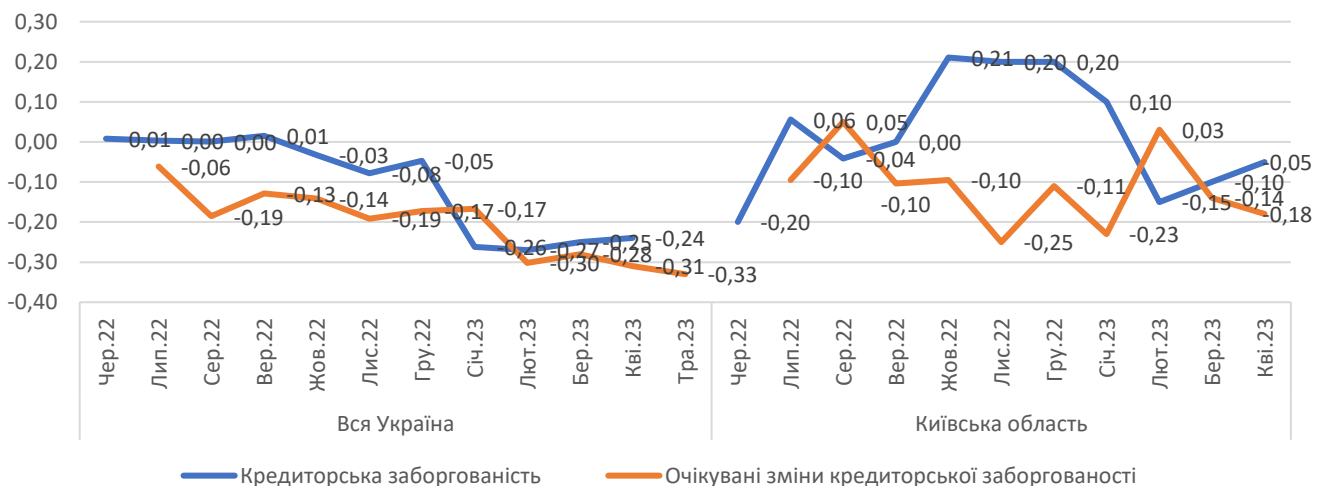
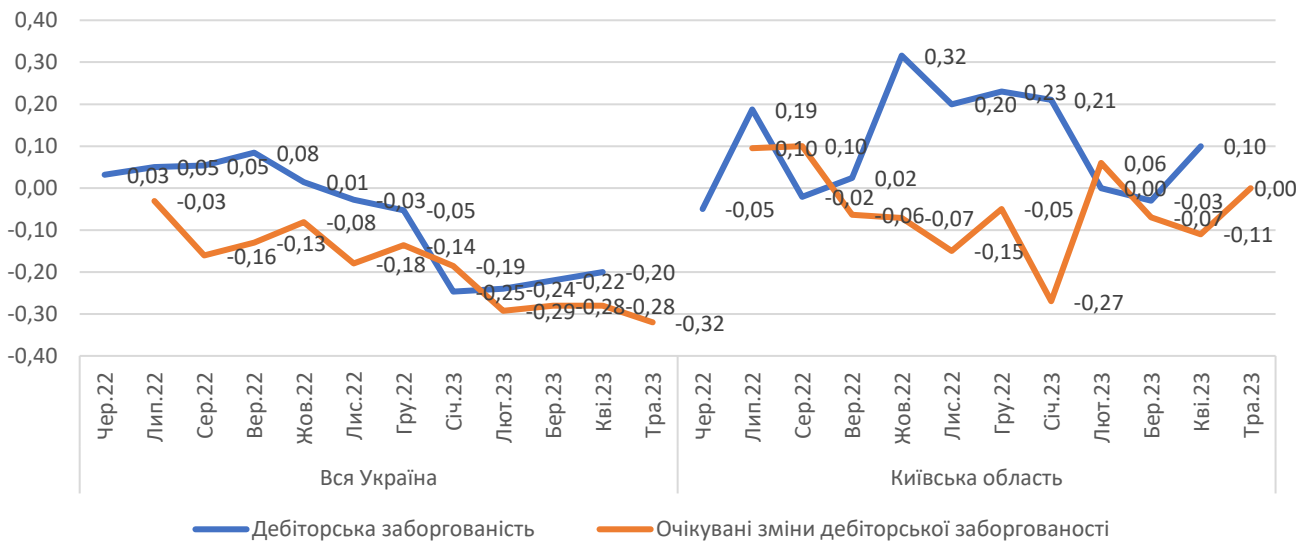
Рис. 6. Індекс змін продажів

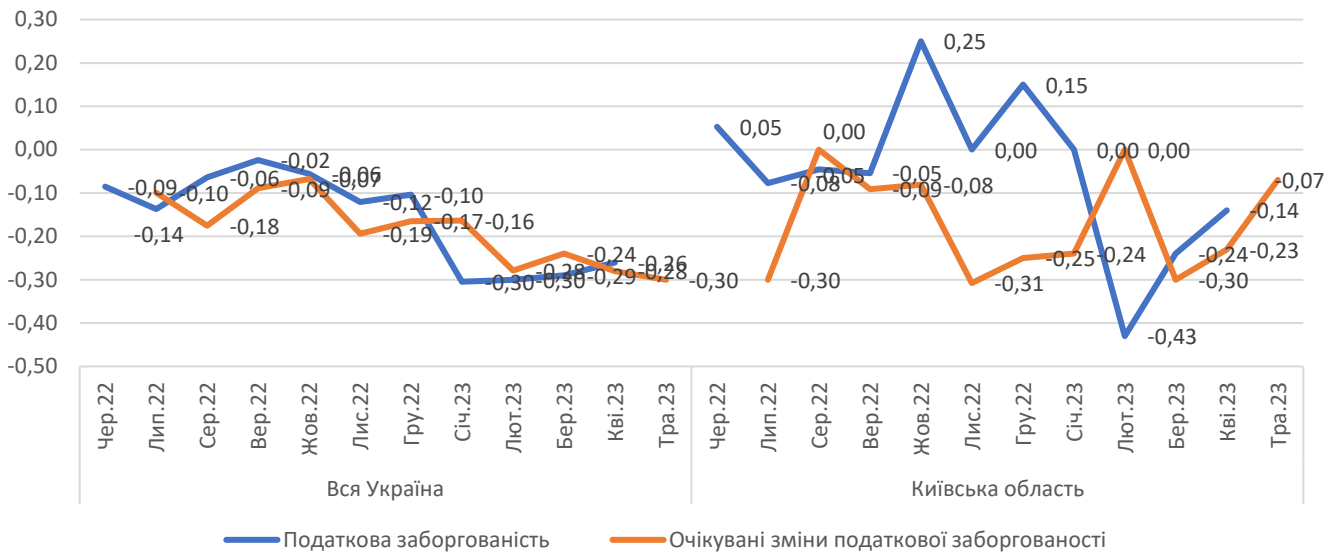

ЗАБОРГОВАНОСТІ

- На відміну від загальноукраїнських показників заборгованостей, за якими фіксується істотних змін, підприємці Київщини погіршили поточні показники по всім заборгованостям. На майбутні три місяці підприємці області очікують на подальше збільшення податкової та дебіторської заборгованостей. При цьому на рівні країни не очікується істотних змін у наступні три місяці.

Рис. 7. Індеси змін заборгованостей

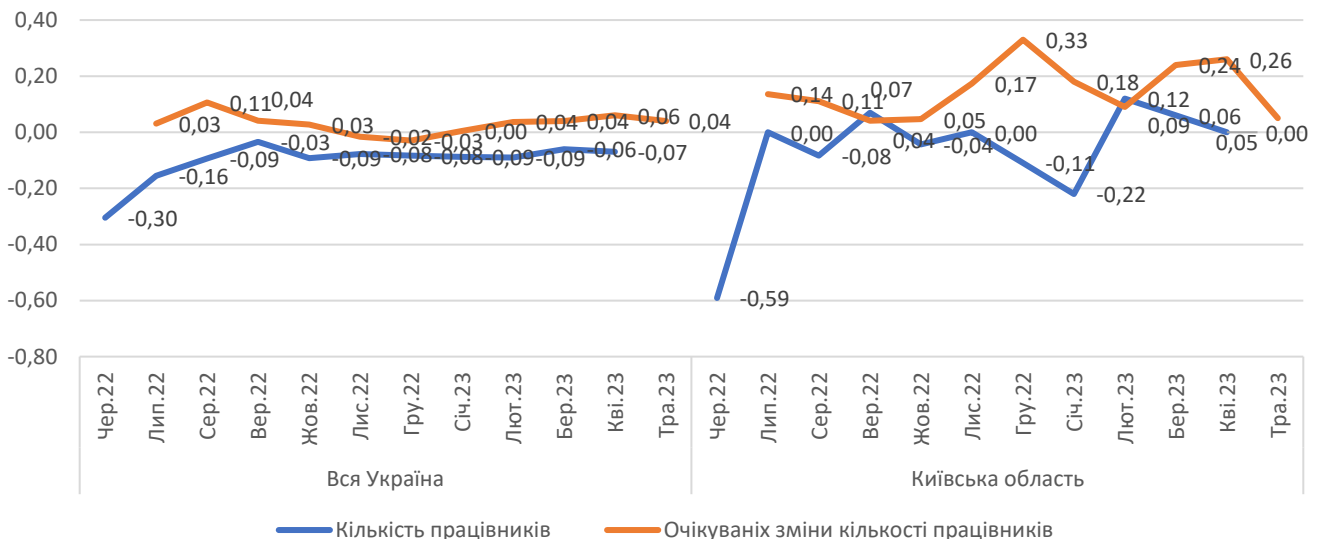

ЗАЙНЯТИСТЬ

- У квітні порівняно до березня по області показники зайнятості продовжили зменшуватись. У квітні значення індексу зменшилось із 0,06 до нуля. Зменшилась до нуля як частка тих, хто збільшував кількість працівників (було 12,9% у березні), так і частка тих, хто зменшував кількість працівників (було 6,5%). Водночас, у загальноукраїнському вимірі індекс уже кілька місяців поспіль залишається без істотних змін, і в у квітні показник становить -0,07 (було -0,06).
- У перспективі на три місяці у Київській області очікується подальше зменшення показника, (тоді як загалом по Україні не очікується змін). Індекс очікуваних змін кількості працівників для Київської області зменшився із 0,26 до 0,05. На рівні країни показник очікувань становить 0,04 (було 0,06).

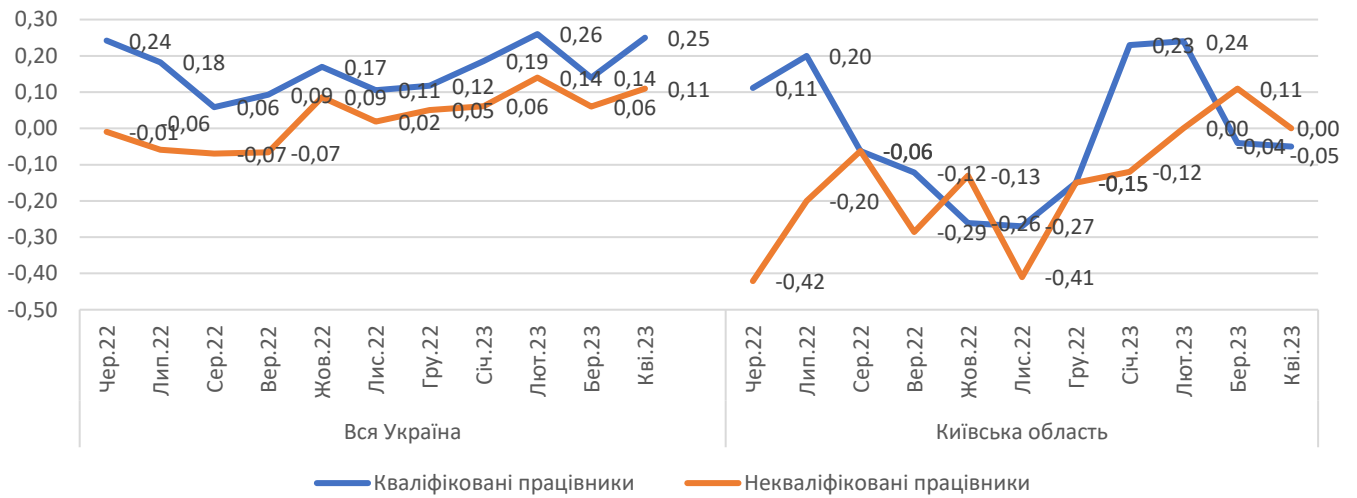
Рис. 8. Індекс змін кількості працівників

- У Київській області зберігаються труднощі у пошуку кваліфікованих працівників, а от труднощі у пошуку некваліфікованих працівників зменшились. На рівні України фіксується збільшення обох показників. Індекс пошуку кваліфікованих працівників для Київської області зменшився з становить -0,05 (було -0,04). При цьому відсоток тих, кому важко шукати кваліфікованих працівників (19,0%), є значно вищим за відсоток тих, кому легко знайти таких працівників (0,0%). Загальноукраїнський показник при цьому збільшився із 0,14 до 0,25. Індекс пошуку некваліфікованих працівників для

Київської області зменшився з 0,11 до нуля (що означає відсутність частки тих, кому важче або легше шукати некваліфікованих працівників). А загальноукраїнський показник при цьому збільшився із 0,06 до 0,11.

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

Бізнес Київської області під час війни

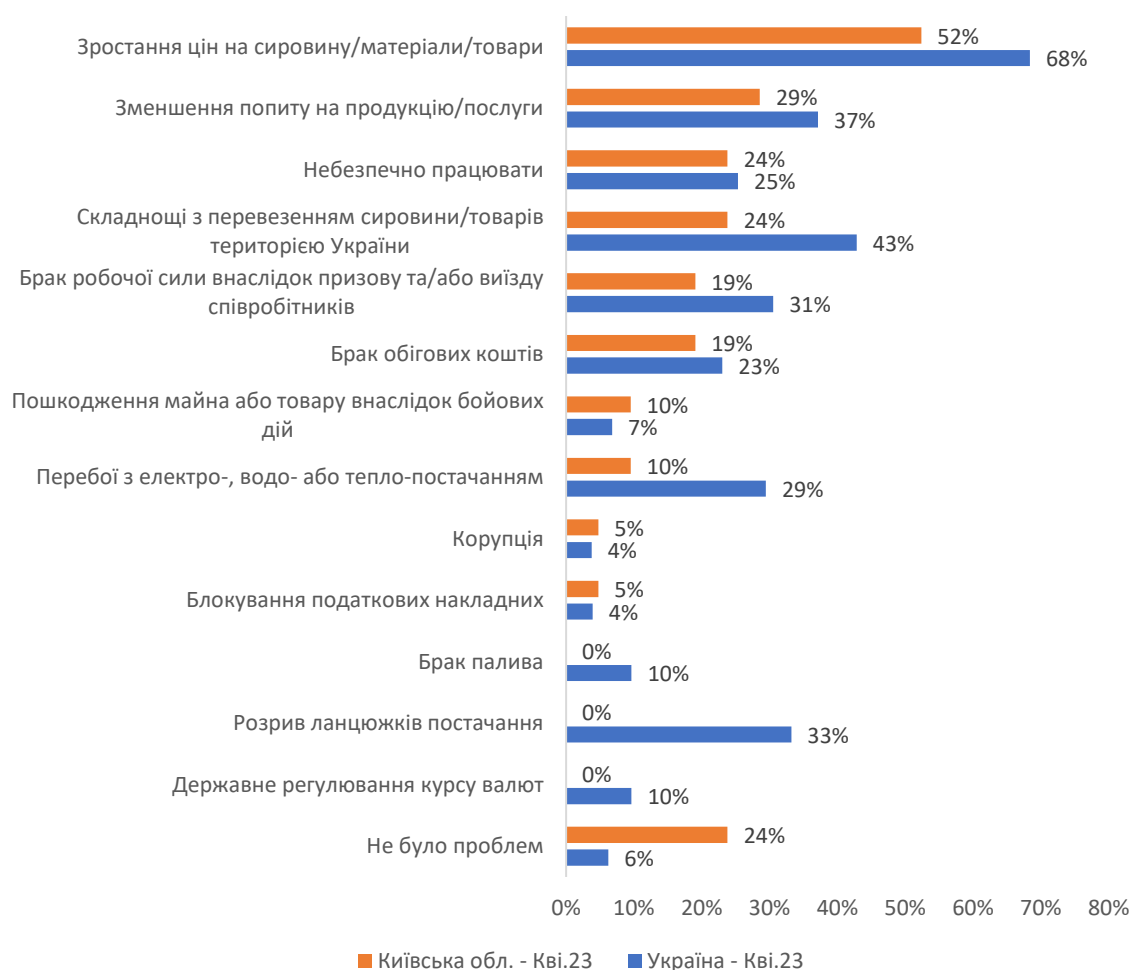
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Як і для підприємств в усіх областях, де пройшло опитування загалом, у квітні 2023 року для підприємств Київської області основною проблемою було **зростання цін на сировину і матеріали**. Однак на Київщині про цю проблему повідомляли не так часто (52% опитаних), як в загальному у всіх областях (68%).

Зі значним відривом від проблеми на першому місці наступні місця у рейтингу перешкод для бізнесу Київської області займають такі проблеми, як **зменшення попиту, небезпека для роботи та складнощі з перевезеннями сировини або товарів територією України**. На першу з них вказали 29% опитаних підприємств області, а на дві наступні – по 24%.

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, квітень 2023 (% опитаних)¹

При цьому про складнощі з попитом та з перевезеннями підприємств Київщини також говорять рідше, ніж усі опитані загалом. Для порівняння, у загальній вибірці на ці проблеми вказали 37% та 43% респондентів, відповідно. Але сприйняття небезпеки для роботи у Київській області було приблизно на тому ж рівні, як і в загальному серед усіх учасників цієї хвилі опитування (25%). Варто зазначити, що квітневе опитування завершилось до активізації росією ракетних обстрілів наприкінці квітня – на початку травня 2023 року.

¹ Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

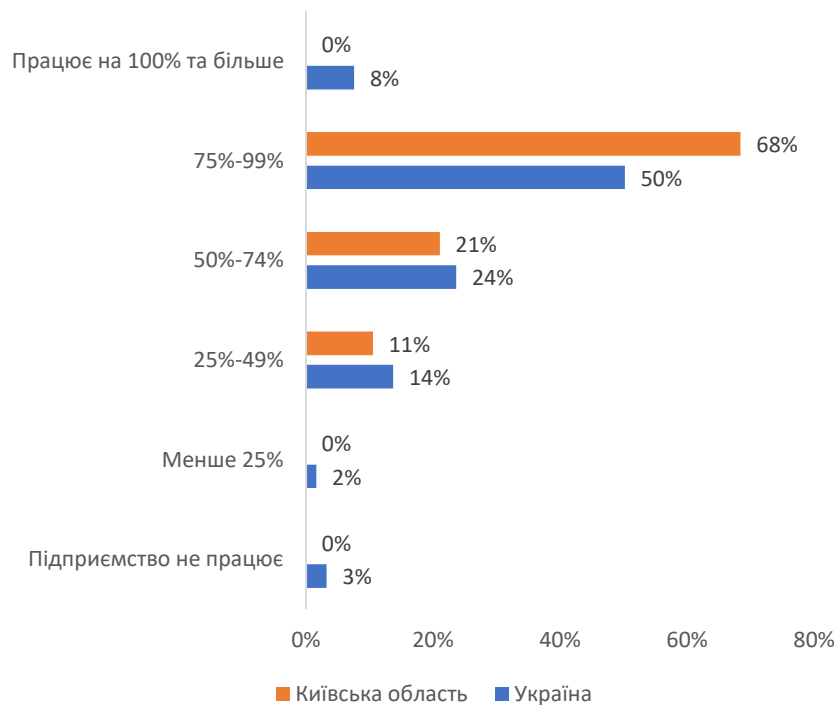
П'яте місце у рейтингу перешкод, спричинених повномасштабним російським вторгненням, у Київській області розділили такі проблеми, як **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** та **брак обігових коштів**. Про ці обидві проблеми повідомили по 19% місцевих підприємств, що також менше, ніж загалом в усіх областях, охоплених цим опитуванням.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

У квітні ситуація в Київській області продовжувала залишатися більш позитивною ніж в цілому на рівні країни: 68% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 58%). Ситуація в регіоні також покращилася порівняно з попереднім місяцем, коли відповідний показник становив 57%. У квітні в області не було підприємств, які працювали б на 100% та більше (3% у березні), однак при цьому 68% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (53% у березні).

У Київській області серед опитаних знову не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (3% по Україні). Також 0% підприємств Київщини працювали на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (2% на рівні країни). Водночас, 11% підприємств регіону працюють на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (14% показник усієї країни).

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, квітень 2023 року (% опитаних)

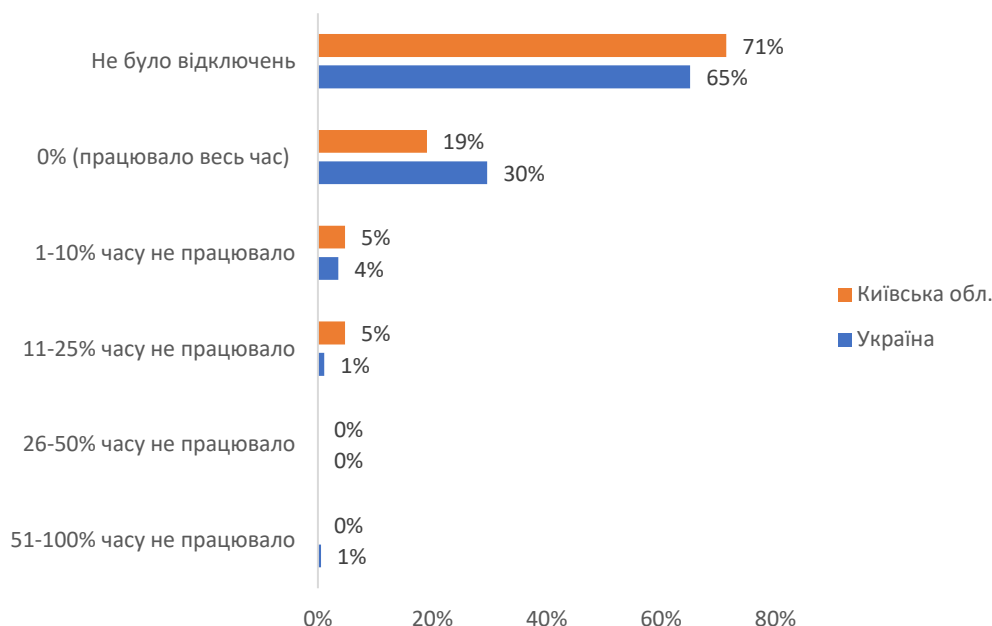
ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Під час дванадцятої хвили опитування промислові підприємства вп'яте мали змогу оцінити вплив проблем з електропостачанням на свою діяльність. Отримані результати вказують, **що більшості підприємств Київщини (90%) вдалося не припинити роботу через вимкнення електропостачання в березні: у 71% підприємств не було вимкнень (65% на рівні країни), а ще 19% працювали весь час, навіть під час вимкнень (30% на рівні країни).** Однак 5% підприємств не працювали 1 - 10% часу, а ще 5% – не працювали 11% - 25% часу. Водночас відсутні підприємства, які не працювали більше половини часу (51 - 100%), тоді як на рівні країни відповідний показник також майже на рівні нуля.

У середньому через вимкнення електроенергії підприємства Київської області (серед тих, які мали відключення) втратили 4% загального обсягу робочого часу за березень (2% на рівні країни). Таким

чином, у березні ситуація в області покращилася порівняно з лютим як і на рівні країни. На початку весни бізнес майже перестав відчувати проблему відключень електропостачання.

Рис. 12. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств у березні 2023 року, % опитаних

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних у квітні 81% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (64% на рівні України)².

Станом на квітень всі експортери Київщини вказали, що продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів 100% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (84% на рівні країни). Таким чином відсутні експортери, які експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців (16% на рівні країни). Водночас, у регіоні серед опитаних також відсутні експортери, які вперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців).

Рис. 13. Вплив на експортну діяльність, квітень 2023 року (% опитаних експортерів)

Темпи відновлення експорту в регіоні у квітні відповідають загальноукраїнським. У квітні індекс змін експорту становив 0,11 як і на рівні України. При цьому показник був 0,17 у лютому, 0 у січні та -0,39 у

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

грудні. Однак у квітні лише 16,7% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 77,8% не змінювали. При цьому лише 5,6% експортерів скорочували обсяги експорту. **Залишаються позитивними очікування щодо зростання експорту в короткостроковому періоді**. У квітні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив 0,56, що дещо вище від попереднього місяця (0,48). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту менш оптимістичний (0,37).

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

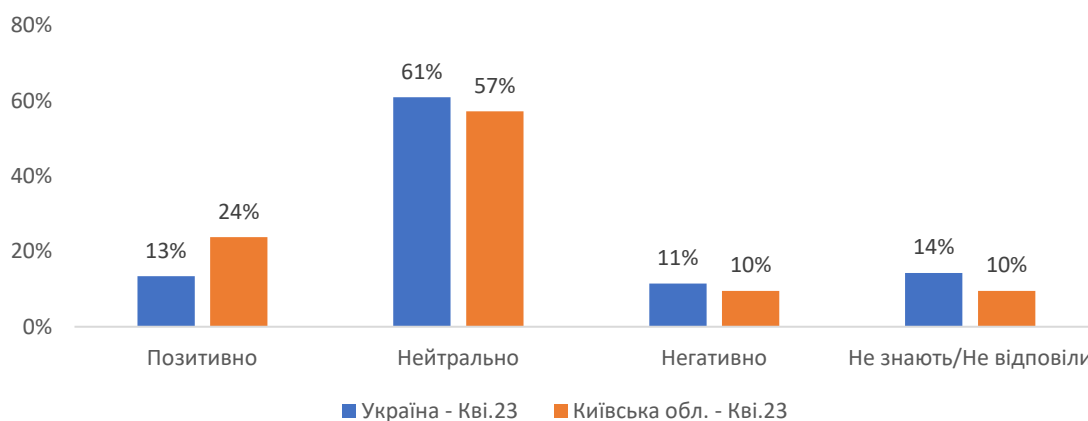
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У квітні 2023 року серед підприємств Київської області було більше позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу, ніж серед підприємства в цілому у всіх областях, охоплених цим опитуванням. Зокрема, 24% представників бізнесу області оцінили державну політику для підтримки бізнесу позитивно, в той час як серед усіх опитаних загалом ця частка склала 13%.

Водночас у Київській області нейтральні оцінки цій політиці у квітні ставили рідше, ніж у загальній вибірці: їхня частка склала 57% (загалом у всіх областях – 61%). Рівень негативних оцінок у Київській області склав 10%, що практично не відрізняється від результату для всіх учасників опитування загалом: 11%.

Крім цього, 10% представників бізнесу Київщини не відповіли на це запитання. Серед опитаних в усіх областях загалом ця частка дещо вища: 14%.

Рис. 14. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, квітень 2023 (% опитаних)

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати дванадцятого Нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни місяць до місяця таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні 3 та 6 місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працюючих.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 17 до 30 квітня 2023 року.

ВИБІРКА

У квітні 2023 року у Київській області було опитано 21 підприємство.

Серед них представлені підприємства від малого до великого розмірів (найчастіше – середні). Усі опитані підприємства – промислові. Серед низ найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості та машинобудування.

Додаток 1. Результати опитування в цифрах

Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Київської області за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	0%
Малі	24%
Середні	57%
Великі	19%

Розподіл опитаних підприємств Київської області за галуззю, %

Розмір	Частка
Хімічна промисловість	5%
Машинобудування	10%
Харчова промисловість	24%
Виробництво тканин, одягу чи взуття	5%
Поліграфічна промисловість	5%
Інші виробництва	52%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (квітень 2023)

	Вся Україна	Київська область
Виробництво	0,24	0,14
Очікувані зміни виробництва	0,45	0,62
Продажі	0,23	0,14
Очікувані зміни продажів	0,46	0,67
Експорт	0,11	0,11
Очікувані зміни експорту	0,37	0,56
Дебіторська заборгованість	-0,20	0,10
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,32	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,24	-0,05
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,33	-0,10
Податкова заборгованість	-0,26	-0,14
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,30	-0,07
Запаси сировини	0,02	-0,19
Очікувані зміни запасів сировини	0,30	0,29
Запаси готової продукції	-0,35	0,00
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,31	0,22
Нові замовлення	0,23	0,14
Очікувані зміни нових замовлень	0,45	0,48
Кількість працівників	-0,07	0,00
Очікувані зміни кількості працівників	0,04	0,05

Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,23	-0,05
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,26	0,00
Кваліфіковані працівники	0,25	-0,05
Некваліфіковані працівники	0,11	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,02	-0,05
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,46	0,50
Оцінка ділового середовища	-0,07	-0,33
Очікувані зміни ділового середовища	0,43	0,38
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,23	0,29
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці, порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,23	-0,22